

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XI. Reditus Farnesij Cardinalis Romam: & Ceruini Legatio.
Congressus in Comitii decretus. Episcopus Feltrensis Nuntius mittitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

1540. tur, tamen per hanc leuem clausulam temperata: Caroli ac Ferdinandi prudentiæ cuncta permitti.

Hoc scriptum Cæsari bilem mouit, multoque grauius, cum sibi auditum est, agitari ut illud in aliorum manus elaberetur, vel in Purpuratorum Senatu recitaretur; adeoque quasi libellum contra se vulgandum esse. Idcirco Legatus auctor Pontifici fuit, ne id fieret: simulque Paulum admonuit, ipsi opus esse, ut et Germani clientibus sibi compararet Cæsari minimè addictos: ad id proponebat, & uti peculiare amicitias cum Principibus Catholicis eius gentis iniret; utque in Senatum adscriberet ex Germanis non quos Cæsar exposceret, sed quos ipse sponte seligeret.

Curauit autem, ut per Nuntium viuidâ linguæ efficacitate apud Cæsarem eadem confirmarentur, quæ scripto porrexerat. At Cæsar, affirmans à se perlectum libellum, agnitaque rationum momenta, moram Farnesio non concessam, ut de iis Pontificem prius faceret certior, excusauit, testatus, ante sextum diem nec à se nec à fratre id consilij ceptum, adeoque & in eo capiendâ tarditatem, et ad id exequendum urgentem celeritatem, impedimento fuisse, et tam decoro erga Pontificem officio fungerentur. De rei summa conatus est necessitatem ostendere, simulque spondit, in eo toto negotio Pontificem primas habiturum. Ita vsuuenit, ut cum respa duriora, & non ad iniuriam exhibentur, tunc verbis mollioribus respargantur.

C A P V T X I.

Reditus Farnesij Cardinalis Romam: & Ceruini Legati Congressus in Comitibus decretus. Episcopus Feltrensis Nuntius mittitur.

^a Literæ Legati Gandavo ad Pontificem, vi. Aprilis 1540.
^b Literæ Sanctæ floræ Cardin. ad Farnesium, 4. Aprilis 1540.

INterea vertente Aprili ^a redeundi Romam facultas Legato perlatâ, prout ipse propositis sibi Comitibus & Colloquio flagitauerat. Itaque profectus per Galliam iter habuit; ^b ibique fuerat demandatum, ut Regi significaret, cum pacis negotium non ita promptu esset, ut prius sperauerat, fatius duxisset diu in Belgio non persistere. Ab eo verò Rege non solum humanissime fuit exceptus, sed saluberrima in Religionis emolumentum edicta impetrauit, ut Suauis ipse fateretur.

Dum Cardinalis reditum adornabat, ex ipsius nuntiis rescriptum est Romæ Cæsaris consilium de Comitibus & congressu. Ipse quoque Cæsareus Orator Aguilarius Marchio ea de re Pontificem ad-

monuit, tradito ad ipsam excusandam libello. Illum Paulus per senilem moderationem accepit, ad remedia potius animo quam ad querelas conuerso. Quamquam autem Farnesius suis in literis prius aniceps nutasset, expediréne Legatos Spiram destinari, cum exploratum non haberetur, quanta cum dignitate Sedis Apostolicæ essent excipiendi; tamen ex prudentium amicorumque consilio id satius futurum existimauerat, cum consideraret, Spirensibus Comitibus, sicut dicebatur, Lutheranos minimè interfuturos; sed solum colloquio ibi præscribendo, atque ex altera parte, alicuius Legati præsentiam valdè profuturam ad salutaria in Cœtu consilia promouenda.

3 Sed angustia temporis haud sinebant, vt Româ Legatus mitteretur. Hinc de communi Purpuratorum sententia statutum, vt daretur negotium Ceruino Cardinali redeundi ad Cæsarem Legati titulo, eique adhaerendi, quòd Cæsaris auctoritas Comitiorum sanctiones, prout par erat, moderaretur: quibus tamen interesse profusus recularer, ad euitandam aleam, ne ibi spectator adesset, si quid minus decorum Ecclesiæ decerneretur; tamen ad maiorem facultatis amplitudinem particula Legationis fuerat appositæ, quæ Comitibus pariter complectebatur. Ceterum vbi ea dubitatio sublata fuisset, ac de re vniuersa Farnesius eò iam retulisset, designatus ei Legationi fuit Contarenus Cardinalis, Cæsari etiam acceptus. Illius missio, solennisque Crucis traditio postea retardata, quòd Pontifex in suspensionem venerat, pacem postremò compositam inter Venetos & Othomannum, se simul ac Cæsare inuitis, effecturam ne Contarenus ob patriam Carolo minùs placeret: sed confestim ea suspicio sublata.

4 Interim Nuntio Morono, qui apud Ferdinandum aderat, eratque Comitibus interfuturus, iniunctum, quamquam Regis tam religiosi præsentia timorem omnem abstergebat, ne quid contra reuerentiam Romanæ Sedis ibi tentaretur; tamen id si fortè accidisset, Nuntius inde statim discederet, sisteretque in aliqua ex propinquis vrribus, ac de singulis subinde Legatû Ceruinum admoneret. Ne in disputationem accederet de Religione: quòd si quando inter Catholicos ac Lutheranos disputaretur, Catholicos ritè munitur, & quæ ibi agerentur, accuratè perquireret, nullâ tamen auctoritate commendaret. Si quid temperamenti proponeretur, de eo per tabellarium celeriter Pontificem certiore faceret, & ab eo responsum præstolaretur. De mittendo illuc Legato promptam Pontificis voluntatem præ se ferret, modò certus esset, ibi pro

1540.

a Dux Epistolæ Sanctæ Sacerdotis Cardinalis ad Ceruinum, 15. Maij 1540. & alia eiusdem eodem die ad Farnesiu Cardinali.
 b Literæ Farnesij Cardinalis Româ ad Ceruinum, 26. Iunij 1540.
 c 17. Maij cum clausula, etiam ad Dietam quatenus opus sit, in Actis Consistorialibus.
 d Literæ Farnesij Cardinalis Româ ad Ceruinum Legatum, 5. Iunij 1540.
 e Eiusdem eundem Literæ 9. Iunij 1540.
 f Variæ Literæ Ceruini ad Farnesiu, præsertim ex datis Bruxellæ mense Septembri, 15. Maij, in Archivio Burghesiorum.

oria
 j Trid.
 1.
 V

Pars I.

B b b

digni.

1540.

a Literæ
Ceruini
Cardin. ad
Pontif. 7. Ju-
nij 1540.
b Literæ
Ceruini ad
Farnesium
Bruxellis.

c Literæ
Ceruini ad
Farnesium,
31. Maij
1540.

dignitate adfuturum. Hæc summam Morono demandata. Verùm peste Spiram inuadente, indictus iam conuentus Hago- noam traductus. Nec vllum officij genus prætermisere. Cæsar, vt eò se conferret Legatus, sed frustra: quantum enim eò sponte ferebatur, tantum mandato Pontificis cohibebatur. Et ne neque postea Ceruinus probauit, b ab illis Comitibus Legatum Pontificium abfuisse, quod aiebat à Germanis adscribi contemptui Religionis, quasi eius negotium Romæ negligetur; fuitque auctor, vt Contarenus ad congressum omnino mitteretur, ex Comitiorum decreto Wormatiæ, modò Cæsari placeret, celebrandum 28. Octobris, Pontificis ministris Regumque Legatis presentibus; atque vndecim ex Catholicis Doctoribus, totidemque ex hereticis, Religionis controuersias expensuris, non contentions, sed concordia gratiâ, quò postea cuncta ad noua Comitata referrentur, & quod expediret statueretur.

Rex Galliæ, dum Ceruinus illac ad Cæsarem Legatus contendebat, c singulari beneuolentiâ illum exceperat, allocutus de pacificatione nondum confecta inter se ac Cæsarem moderato animi sensu; narrauitque, fuisse postremum Carolo propositum, vt si Belgium mallet, cederet non modò Mediolanensi Principatus, sed cuiuscumque Italicæ telluris parti, quæ ad ditionem Cisalpinam, ac Salutorum spectaret: id ab se repudiatum, qui nosset neque huiusmodi concordiam Pontifici placitum. In reliquum præ se tulit animum persistendi in pactionibus induciarum, exercendique cum Cæsare amicitiam, nullâ prorsus mentione factâ læsæ promissionis (quod confidenter nonnulli scriptoresarrant) quasi Carolus, cum ab eo transitum per Galliam impetrauit, clam illi Mediolanensem ditionem spondidisset. Profectò nulla veri species suadere potest, opportunitatem coercendi Gandauenles tumultus, empturum fuisse Cæsarem tam ampli, tam egregij Principatus ætaturâ. Sed quis magis adhuc non admiretur Historicos, identidem errantes in iis ipsis quæ suis in regionibus visu palàm fuerant vituperata? vt hic Spondano accidit, qui Ceruino inferioris Præfatus conditionem tribuit, dum is in Belgio apud Farnesium Cardinalem morabatur, ponitque pro certo, eundem in Aula Caroli abeunte Legato perstitisse, acceptâ ibidem postmodum Purpuræ Legationisque dignitate: & tamen Purpurâ donatus fuerat antequam in Belgium peruenisset; neque ibi remansit, sed inde discessit, Letetiam reuersus, cum Legatione fungeretur. Verùm excusandus Spondanus ob copiosam rerum Historiam summam contractam, eorum

1540.

eorum more, qui cum plurima in angustum congerunt, quandoque in ipsis tractandis deerrant : sed non item in Suavi, qui tantummodo vni insistit huius argumenti narrationi, notitiamque absolutissimam iactitat, est excusandum silentium, hoc est, ignoratio huiusce Legationis.

7 In ea igitur Legatione, prima Ceruini officia Regi Galliæ sunt impensa, expositis sui reditus ad Cæsarem causis, commendatoque Religionis patrocinio, inter ea discrimina indictorum Conuentuum. Rex auersum ab illis Comitibus colloquiisque animum præ se tulit: adiecitque, se rogatum à Cæsare ut suum Oratorem mitteret, eâ certè lege missurum, ut is Nuntij consiliis concors eodem cum illo tenderet. Atque ut Rex pollicitus est, ^a ita planè ipsius Orator Franciscus Oliuarius re præstitit, habitâ in Comitibus summè Catholicâ prudentique concione. Cum autem huiusmodi Conuentus euitari non posset, quò sanè periculiosior agnoscebatur, eò grauior impendebat Pontifici vituperatio, si durius se gessisset in deneganda Colloquio Pontificiorum præsentia. Ad id duæ potissimum causæ conspirabant. Prima ex Ferdinando Rege, concordia cupientissimo, ^b & ad remissiora huiusmodi consilia Cæsarem stimulante. Etenim animaduertebat, se nondum absque controuersia Regem Romanorum agnosci, neque adhuc Ioanne Rege prius demortuo Pannoniâ plene potitum, simulque Turcico se futuri obiectum, & inopiâ laborantem. Quare non alio propugnaculo suam vel amplitudinem vel salutem muniri posse rebatur, quam pace Germaniæ: ipsius etiam Consiliarij Lutherani, quibus erat circumseptus, omni studio annitebantur eam necessitatis opinionem in animo Regis altius figere. Proinde si Pontifex, semotis à Colloquio ministris suis, voluntatem ostendisset ab ea pacificatione alienam, visus fuisset Austriacis, eorumque fautoribus, familiam adeò benè de Catholica Religione meritam, ac nationem illam, vnaque Christianam Rempubliam tanto bono fraudasse.

8 Secunda causa erat; Quia Lutherani ^c Haganoæ per summam contentionem obstiterant, ne Pontificij ad Wormatiensè colloquium vocarentur, in iisdem pactionibus Francofurti cum Londensi compositis obdurati: sed tandem conuentum erat, ut liceret Cæsari ^d eos inuitare, obrestantibus tamen Lutheranis, à se non idcirco Romanum Pontificem tamquam Ecclesiæ Caput agnitum iri. Vnde si defuissent, ea ipsa species indicasset Lutheranorum victoriam, illosque non sponte absentes sed exclusos, graui Pontificiæ auctoritatis dedecore.

^a Literæ Ceruini ad Farnes. Cardin. 20. Augusti. 1540. & constat ex eiusdem concione.

^b Ex Literis Moroni Nuntij ad Farnesium Cardin. VVormatiâ 15. Decembris 1540.

^c Literæ Episcopi Feltrënsis VVormatiâ ad Farnesium, 25. Nouembris 1540. ^d In ultimo Capitulo Haganoæ recessus.

oria
j Trid.
1
V

1540.

a Epistola
Farnesij ad
Poggiū
Nuntium,
16. Octo-
bris 1540.
b Designa-
tus est in
Senatu, pri-
mo Octo-
bris 1540.
vt in Actis
Consistor.

c In Instru-
ctione mor-
referenda,
data 16. O-
ctobr. 1540.

d Literæ
Meroni
Vormatæ,
13. Decem-
bris 1540.
e In Literis
Farnesij ci-
tatis.
f 17. Se-
ptembris.

g 5. Octo-
bris 1540.
extrat in li-
bro Instru-
ctionum spe-
ctantium ad
Concilium,
in Archiuo
Vaticano.

Induxit itaque Pontifex animum ad indulgendum Caroli et Ferdinandi precibus, suis etiam Internuntiis ad Wormatiense colloquium missis. Et quoniam Orator Cæsareus exposuerat, optari à Cæsare non Legatum, sed Nuntium notæ inferioris, de Veronensi Episcopo cogitatum fuit: hic tamen à Cæsarianis reiectus in Gallo propensus. Vnde Pontifex Thomam Campeggium Feltrensem Episcopum eò destinavit. Consueuerat Paulus in eligendis Ministris ad grauiora negotia pertractanda, satis haud acquiescere in quadam eorum quasi speculatrice notitia, & generalia complectente, absque peculiari rerum experientia; quò enim altera leculentiùs mentem attollit ad sciendum, eò tutius altera dirigat ad agendum. Et sanè Campeggio parta experimento notitia plurimarum rerum erat, quippe in huiusmodi negotiis exercito per varias Legationes, in quibus fratrem Purpuratum fuerat comitatus, & alioqui magna cum laude prudentiæ atque doctrinæ multis in Romana Curia muneribus perfuncto. Comes illi addidit quatuor Theologos ex Caroli ac Ferdinandi consilio: ^c hi fuere Thomæ Badia, Apostolici Palatii Magister, Gregorius Cortesius, Abbas et Familia Cassinensi, vterque à nobis connumeratus inter emendationis præfectos; Petrus Gerardus, Gallus; doctusque quidam vir natione Scotus, qui Romæ Pontificiæ liberalitatis ope degebat. Plures eò destinasset, sed insigniores Theologi, qui Romæ debebant, erant à Religiosis Ordinibus, sicuti reipsa solus Cœnobita inter hos quatuor, Wormatiæ in primis excelluit, ex Granuellani Moroni que sententia; ^d quorum nomen & habitus inuisa ibi erant, de quo Pontificem Cæsar admonuit. ^e Atque hac planè de causa ^f in eo Ordine quem Ignatius Loyola per eos dies condidit, ac post multam diuturna que consilia Paulus comprobauit, instituto potissime ad pietatem per sacras missiones propagandam & excolendam, habitatio ratio est amouendi ab eo appellationes ac vestes religiosorum fratrum, tametsi alioqui venerabiles ac sanctiores essent, quippe minus tunc accommodatas, ex mortalium nequitia, bono quod querebatur. Scripsit quoque duas epistolas Pontifex, quibus per Nuntium inuitaretur Albertus Pighius, vir libris editis clarus; & Antonius Perenottus, Antistes Atrebatensis, magni Cancellarij filii ingenij perspicaciã literisque præditus, quibus dotibus eximia parentis auctoritas decus addebat: hic postea dum Regij administratum munus obiuit, in eius ætatis historiis plurimum claruit.

Hæc porrò Nuntio commissa: ^g Quamquam Pontifex non modo non probaret, sed detestaretur huiusmodi Cætus, in quibus de

Religione disceptandum esset, animaduverteretque pariter, nimium exinde Sedis Apostolicæ dignitatem imminutam iri, absque cuius consensu fuerant indicti; tamen velle se illum imitari, cuius erat immeritus Vicarius, quique Maiestatem suam salutis humanæ causâ ad vilissimam quæque demiserat. Cuicumque rationi, suadente ne suum ibi Ministrum destinaret, præferendam duxisse spem, in Cæsaris id vrgentis probitate ac prudentia sitam: hinc sibi potiori nomine ab eo polliceri Sedis Apostolicæ patrocinium, quandoquidem singulari Cæsaris pietati stimuli addebantur, ne alios pœniteret, quod ipsius iudicio confisi, eiusdemque desiderio cessissent.

Vti Nuntius, eiusque socij, summam tum voluntatis tum sententiarum concordiam seruarent, nec vniquam sinerent ne minimam quidem dissensionis scintillulam erumpere, quæ omnem auctoritatem illius comitatus corruptura fuisset.

Vt reliqui nihil nisi consulto prius Nuntio, atque ex condicō aggrederentur.

Vt promptos ad auscultandum, lentos ad loquendum se gerent: abstinerent à disputationibus, ac potius amicis adhortationibus operam darent, per has animum lucrosi fieri, per illas mentem ad contendendum cieri. Temperarent se quantumuis laceffiti, ne quid seu per contentionem, seu per aculeos reponerent; sed per eam grauitatem, quâ palàm fieret, id non ex animorum imbecillitate, causarum dissidentia, sed ex charitatis excellentia, animorumque moderatione proficisci. Si concordia proferretur in medium, quæ neque Religionis candori, neque doctrinæ integritati noxia, ipsi videretur, eius conditiones confestim Pontifici significarent, factâ propitiij responsi spe.

Studerent potissimum abradendis Lutheranorum calumniis ex omnium animis, de legibus ritibusque à Romana Curia deprauatis.

Conarentur vti congressus ille, si quidem non prodesset, nihil certè noceret. Verùm quocumque tandem res euaderet, ne putarent se meritum operamque perdidisse re infectâ, quemadmodum nec ipsum Pontificem existimaturum nullius pretij operam impendisse, dum suas ipse partes apud Deum expleset, etiam si ex hominum improbitate nullus inde fructus existeret.